

Scott Hahn. *Uczta Baranka. Eucharystia – niebo na ziemi*. Tł. Agnieszka Rasztawicka-Szponar. Częstochowa: Wydawnictwo Świętego Pawła 2013 ss. 215. ISBN: 978-837797-054-6.

Scott Hahn jest autorem zdobywającym w Polsce coraz większą popularność. Takie tytuły jak *Moc słowa w liturgii*, *Przyczyny wiary czy 40 zwyczajów katolickich i ich korzenie biblijne* nie są obce ani czytelnikom zawodowo zajmującym się teologią, ani też osobom poszukującym pomocy w rozwoju własnej wiary. W swej działalności pisarskiej Scott Hahn bardzo często porusza tak aktualną w obecnym czasie tematykę liturgiczną. Znamiennym rysem jego podejścia do liturgii jest przedstawianie jej w kluczu biblijnym. Dla tego amerykańskiego teologa właśnie Biblia jest podstawą i źródłem liturgii oraz jednym z jej najistotniejszych kluczy interpretacyjnych. Genezy takiego właśnie stylu uprawiania teologii liturgii przez Scotta Hahna szukać trzeba w życiu autora, którego wiara kształtowana była przez wiele lat w Kościele protestanckim, w którym pełnił funkcję pastora. Nie dziwi zatem, że umiłowanie Pisma Świętego jest stałą cechą jego teologii. Drugim faktem istotnym dla tego pisarza jest jego konwersja na katolicyzm. Badania nad Pismem Świętym są więc obecnie kontynuowane przezeń w Kościele katolickim. Odkrycie katolicyzmu połączone było u Scotta Hahna z jednoczesnym odkryciem całego bogactwa liturgii. W niej właśnie słowo Pisma Świętego powiązane z innymi znakami sakramentalnymi stało się dla tego teologa słowem samego Chrystusa przemawiającego do człowieka w jego życiu.

Takie właśnie, biblijne ujęcie liturgii charakteryzuje także wydaną ostatnio w Polsce książkę Scotta Hahna *Uczta Baranka. Eucharystia – niebo na ziemi*. Wychodząc od osobistych doświadczeń odkrywania związku Biblii z liturgią, autor przedstawia w niej Eucharystię w kontekście jednej z najtrudniejszych ksiąg Nowego Testamentu – Księgi Apokalipsy św. Jana. Na początku swoich rozważań ukazuje pokrótce biblijny sens ofiary. Przypomnienie ofiary Abrahama i Melchizedeka oraz starotestamentalnych ofiar świątynnych prowadzi go dalej – do jedynej ofiary Chrystusa, Baranka

Bożego. Dla autora starotestamentalne ofiary wypełniają się w paschalnej ofierze Chrystusa, w której ma udział każdy wierzący, który uczestniczy w Eucharystii. Kolejne rozdziały książki służą więc konsekwentnie wyjaśnieniu natury Mszy Świętej. Znamienne jest, że autor nie czyni tego na zasadzie kompletnego, historyczno-teologicznego opisu kolejnych obrzędów składających się na celebrację Eucharystii. Jego zamiarem jest raczej pokazanie ich źródeł, istoty i sensu.

Po takim wprowadzeniu, opisującym Eucharystię pod kątem jej obrzędowości, Scott Hahn przedstawia nam symbolikę Apokalipsy. Jak sam zaznacza, jej prawidłowe odczytanie zależy w głównej mierze od przyjętego klucza interpretacyjnego. W jego poszukiwaniu Scott Hahn skupił się na analizie pism Ojców Kościoła i pisarzy pierwszych ośmiu wieków, co ostatecznie doprowadziło go do liturgicznego spojrzenia na Księgę Objawienia św. Jana. W *Uczcie Baranka* „kluczem do Apokalipsy” jest więc liturgia, a szczególnie liturgia Eucharystii. Zawiedzie się jednak ten, kto oczekuje od Hahna dogłębnej egzegezy ostatniej księgi Pisma Świętego, gdyż autor przedstawia ją z konieczności w sposób skrótowy i uproszczony. Mimo takiego właśnie, wydawałoby się, redukcyjnego podejścia tę część książki czyta się z zaciekawieniem i zapartym tchem. Sprawia to nie tylko żywy język pisarza, ale przede wszystkim przyjęta przezeń forma prezentacji tak trudnych treści. Bogata symbolika Apokalipsy jest w niej bowiem ukazana najpierw w kontekście biblijno-historycznym. Sens wydarzeń i tożsamość przedstawianych osób, niezrozumiałe na pierwszy rzut oka dla czytelnika, są przed nim odsłaniane w odniesieniu do obrazów biblijnych Starego i Nowego Testamentu. To powiązanie, będące świadectwem jedności Apokalipsy z całym Pismem Świętym, jest przez autora uzupełnione o tło, jakim jest dla tej księgi sytuacja historyczna pierwotnego chrześcijaństwa. Scott Hahn nie stawia jednak adresatów swej książki jedynie wobec ciekawostek biblijno-historycznych. Owa wiedza, potrzebna do prawidłowego odczytania Apokalipsy, ma służyć jej egzystencjalnemu odczytaniu. Dla autora to, co dzieje się w Apokalipsie, spełnia się codziennie w naszym życiu. Wystrzegając się futurystycznych interpretacji, Hahn nie odnosi ich do konkretnych wydarzeń historycznych, lecz pokazuje ich głęboki sens duchowy. Pozwala mu to na spojrzenie na nasze „tu i teraz” w biblijnym kontekście Apokalipsy.

Miejszem, które autorowi jednoznacznie kojarzy się z wydarzeniami opisanymi przez św. Jana, jest Eucharystia. Opisując samą księgę Apokalipsy, wielokrotnie czyni on odniesienia do konkretnych obrzędów, sprawowanych podczas każdej Mszy Świętej. Analogie, jakie autor dostrzega między Apokalipsą a Eucharystią, nie będą niczym dziwnym dla kogoś, kto zna zarówno ostatnią księgę Pisma Świętego, jak też sens znaków zawartych we Mszy Świętej. Jak wielokrotnie zauważa autor, nasuwają się one same, prowadząc do odkrycia „liturgiczności” Apokalipsy. Ciekawym zabiegiem dla skrupulatniejszych czytelników będzie na pewno zestawienie przez Hahna niektórych jej fragmentów z poszczególnymi elementami liturgii Eucharystii. Nie to jednak świadczy o znaczeniu tej ostatniej części książki. Nie zagłębiając się w szczególności, można śmiało powiedzieć, że jej wartość polega na przypomnieniu uczestnikom

Eucharystii podstawowej prawdy, że Eucharystia jest liturgią łączącą niebo z ziemią. Hahn pokazuje nowy, a może wprost przeciwnie – stary i pierwotny sposób patrzenia na liturgię. Absolutnie nie może być ona widziana wyłącznie w perspektywie jedynie ziemskiej, skoncentrowanej tylko na zgromadzonej wspólnocie i samej celebracji. Dla Hahna jest ona miejscem, w którym Niebo styka się z Ziemią, a uczestnik Eucharystii doświadcza po części udziału w liturgii, która stanie się jego udziałem w Niebie. W jaki sposób takie podejście do liturgii Mszy Świętej przekłada się na życie i jego postrzeganie w naszej codzienności? Na to pytanie czytelnik winien już odpowiedzieć sobie sam po lekturze książki i uczestnictwie w Eucharystii widzianej poprzez Apokalipsę.

Uczta Baranka nie pretenduje do rangi publikacji *stricte* naukowej. Jest ona typowym przykładem teologicznej literatury popularnonaukowej. Nie stawia jej to jednak w gorszym świetle, lecz sprawia, że jest skierowana do szerokiego grona czytelników. Dla ludzi spoza grona specjalistów od liturgii i Pisma Świętego może być zachętą do dalszych, pogłębionych studiów nad Eucharystią i Biblią. Dla teologów może stać się przypomnieniem prostych i podstawowych prawd wynikających z Objawienia Bożego, a gubionych czasami w gąszczu teologicznych dociekań. Książka amerykańskiego autora jest pisana językiem prostym i lekkim, co sprawia, że jej lektura jest czystą przyjemnością. Sięgając po nią, czytelnik z pewnością się nie zawiedzie się i znajdzie w niej potwierdzenie popularności autora.

Ks. Zbigniew Głowacki
Katedra Duchowości Liturgicznej
w Instytucie Liturgiki i Homiletyki KUL

Ks. Zbigniew Michał Głowacki. *Księżda Adama Ludwika Szafrąńskiego teologia liturgii*. Lublin: Wydawnictwo KUL 2013 ss. 290. ISBN: 978-83-7702-732-5.

Prezentowana publikacja jest pokłosiem rozprawy doktorskiej autora, napisanej i obronionej w 2009 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Motywem jej powstania była niewątpliwa fascynacja autora osobą ks. Adama Ludwika Szafrąńskiego i jego rozumieniem liturgii.

Pierwszym zagadnieniem poruszonym w pracy jest działalność naukowa i dydaktyczna ks. A.L. Szafrąńskiego jako wykładowcy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz wychowawcy i rektora Seminarium Duchownego w Kielcach, a także jego dorobek kaznodziejski. Autor podkreśla przy tym szerokie spektrum zainteresowań ks. A.L. Szafrąńskiego: od eklezjologii, teologii liturgii i sakramentologii, poprzez teologię pastoralną, aż do pedagogiki i psychologii. Jak widać, nie był on